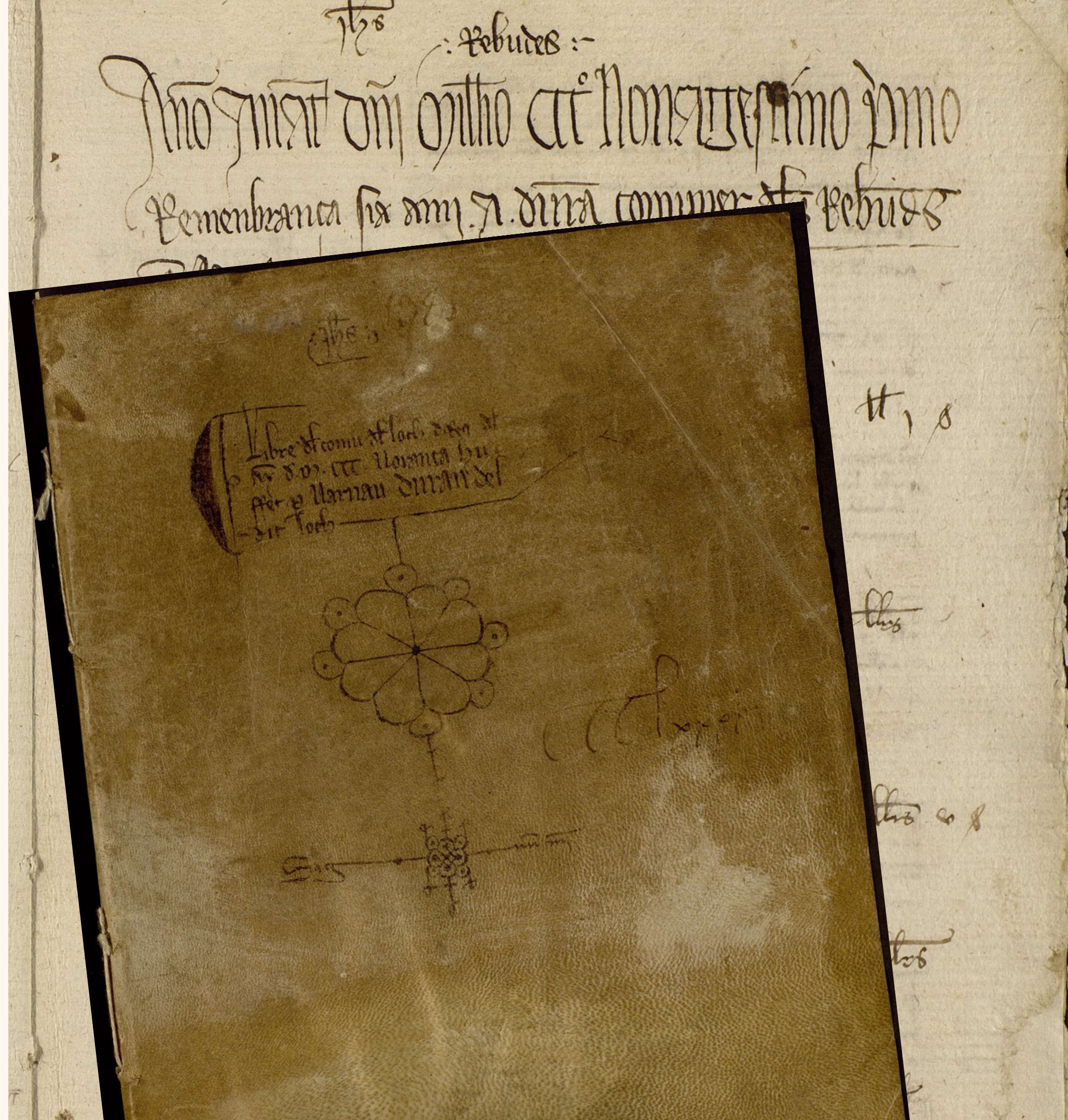

Els llibres del Comú, de 1359 i 1391

Del segle XIV fins als nostres dies

DOCUMENTS SINGULARS DE L'ARXIU. ELS LLIBRES DEL COMÚ

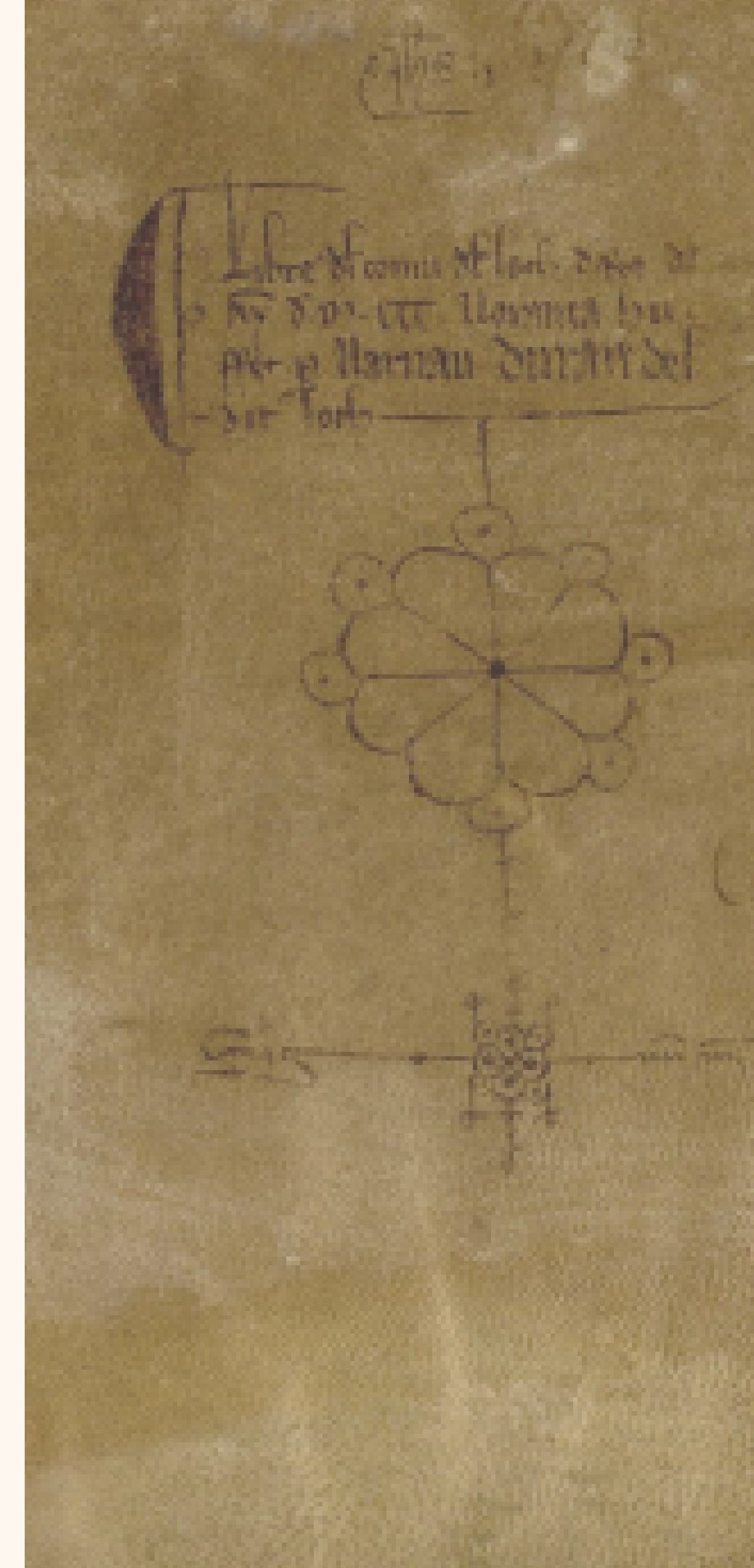
Els llibres del Comú

A Reus, així com a d'altres indrets, els llibres de comptabilitat municipal eren coneguts -durant l'edat mitjana- com a "Llibres del Comú". Més tard, també es van conèixer com a "Llibres de Clavaria".

Els Llibres del Comú recullen informació comptable i són una font molt important per conèixer les finances i la fiscalitat del municipi.

A l'hora, també ens proporcionen molta informació l'època.

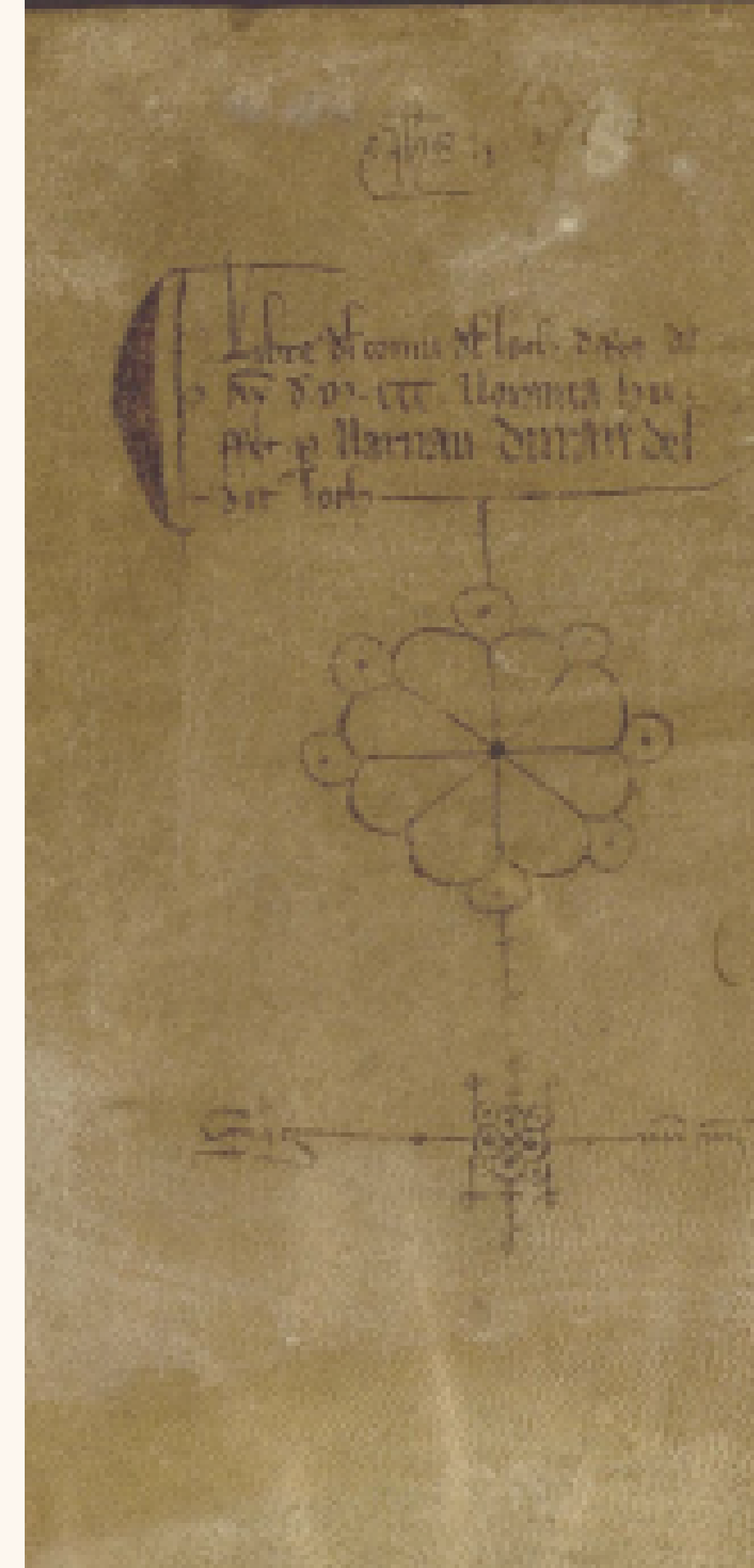
DOCUMENTS SINGULARS DE L'ARXIU. ELS LLIBRES DEL COMÚ

Els llibres del Comú

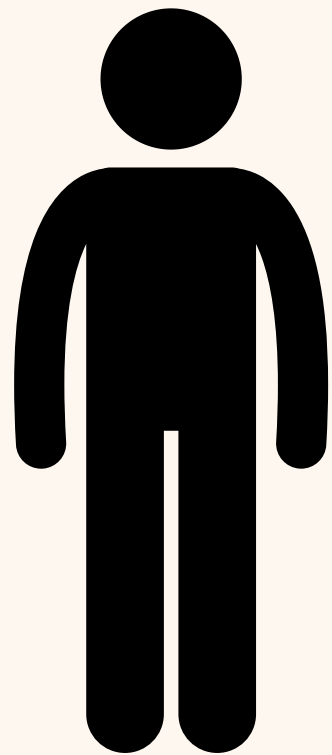
Els que presentarem en les pàgines següents són els llibres dels anys **1359** i **1391**, que han estat objecte recent d'una restauració.

Del segle XIV, a Reus, només se n'han conservat 7 volums, i no tots complerts.

Els llibres del Comú

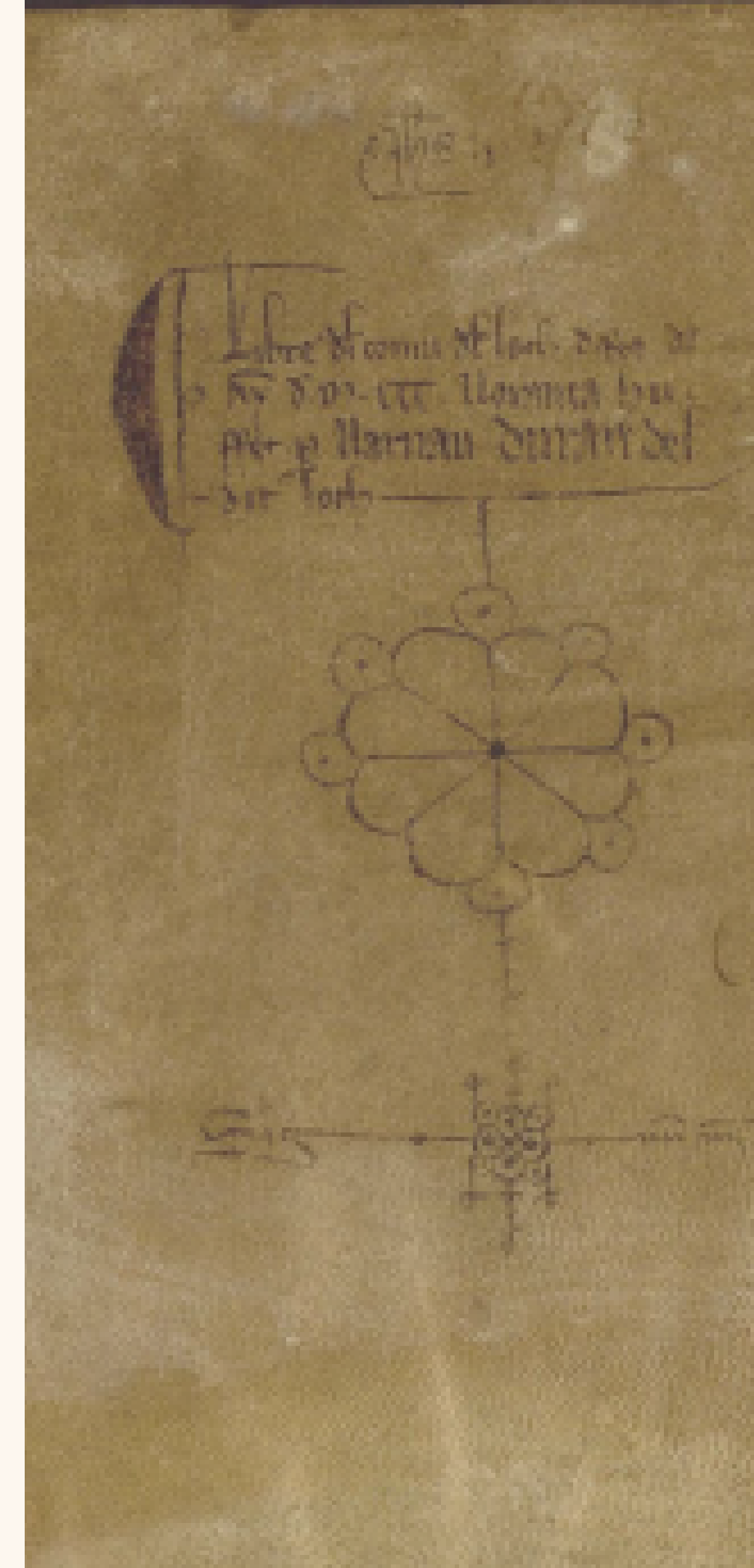
Qui era el "comuner"...?

El **comuner** era el responsable dels diners, de la caixa, era qui portava el **Llibre del Comú**.

Cada any es renovava el càrrec, i havia de retre comptes davant del Consell.

Més endavant, ja entrat el segle xv, els llibres del Comú van passar a denominar-se **llibres de Clavaria** i el seu responsable, el comuner, se'l va conèixer com a **clavari**.

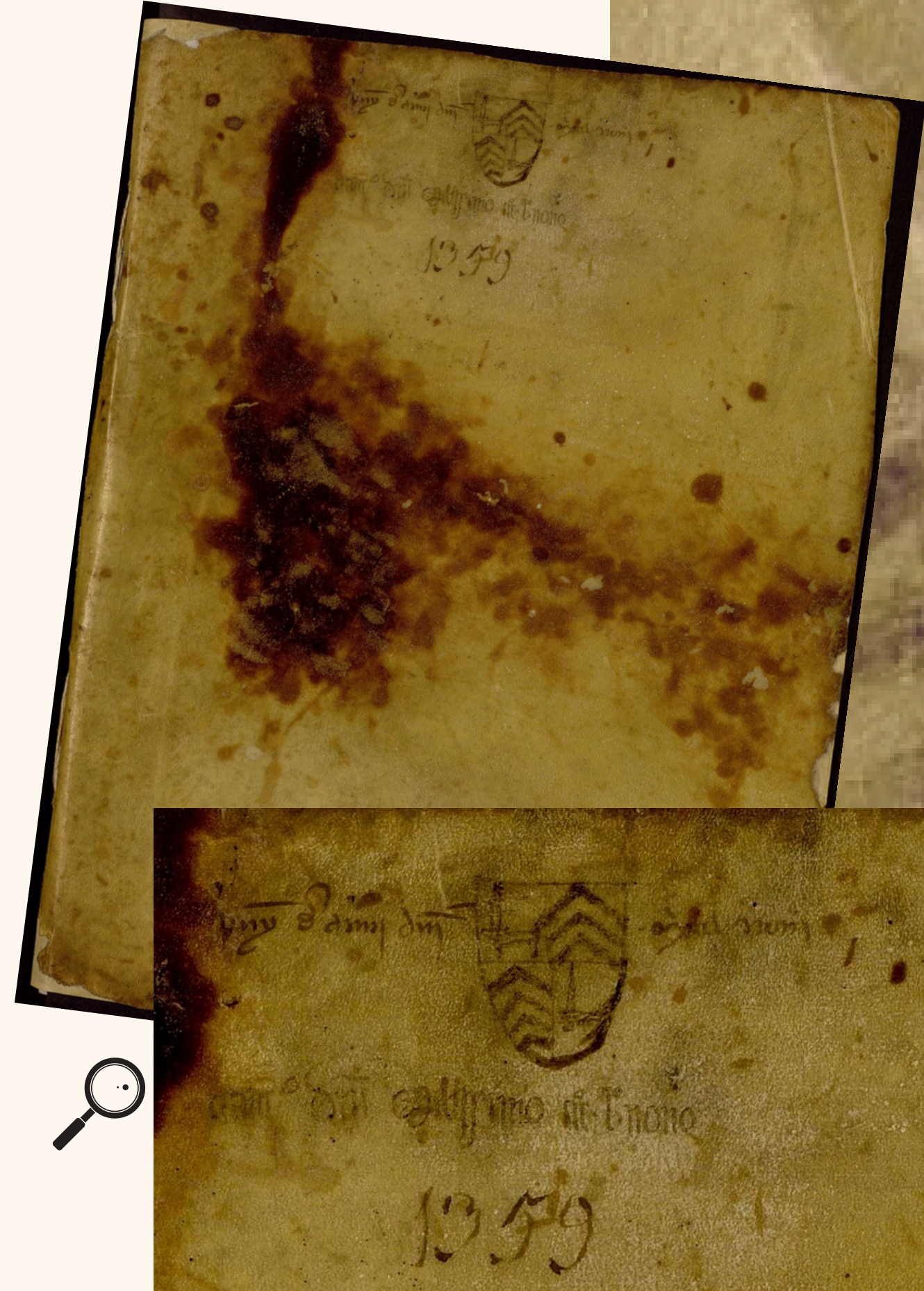
Les cobertes dels llibres

Ambdós llibres, a la coberta, porten senyals heràldics.

En el de **1359** hi ha l'escut del comuner d'aquell any, **Guillem Espuny.**

És un escut quarterat en creu: al primer i quart quarter, presenta un sinistrogir armat empunyant una espasa; al segon i tercer quarter, tres i quatre xebrons.

DOCUMENTS SINGULARS DE L'ARXIU. ELS LLIBRES DEL COMÚ

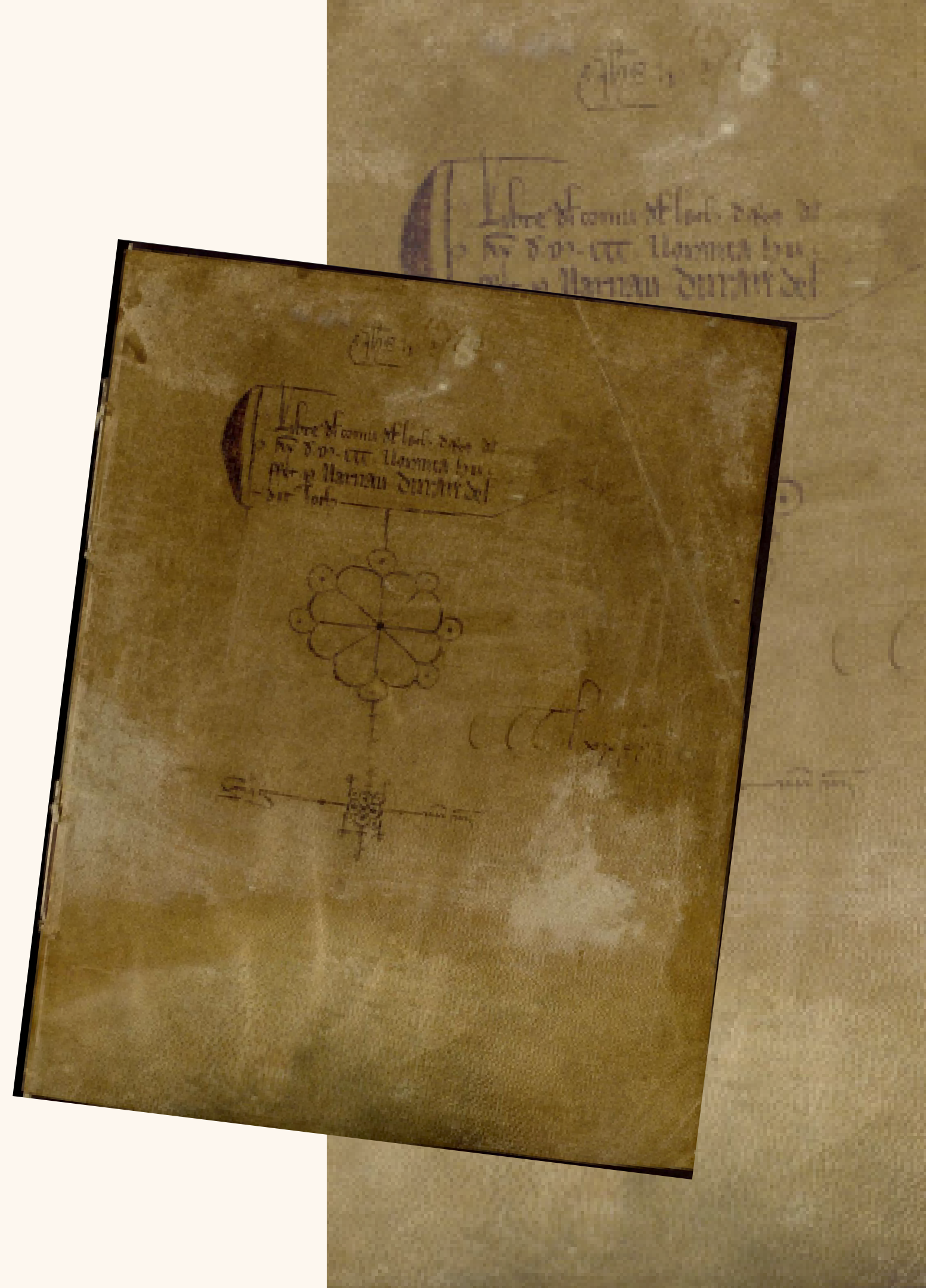

Les cobertes dels llibres

Molt interessant és el llibre de **1391**, perquè presenta, a la coberta, la primera representació coneguda del senyal heràldic de Reus.

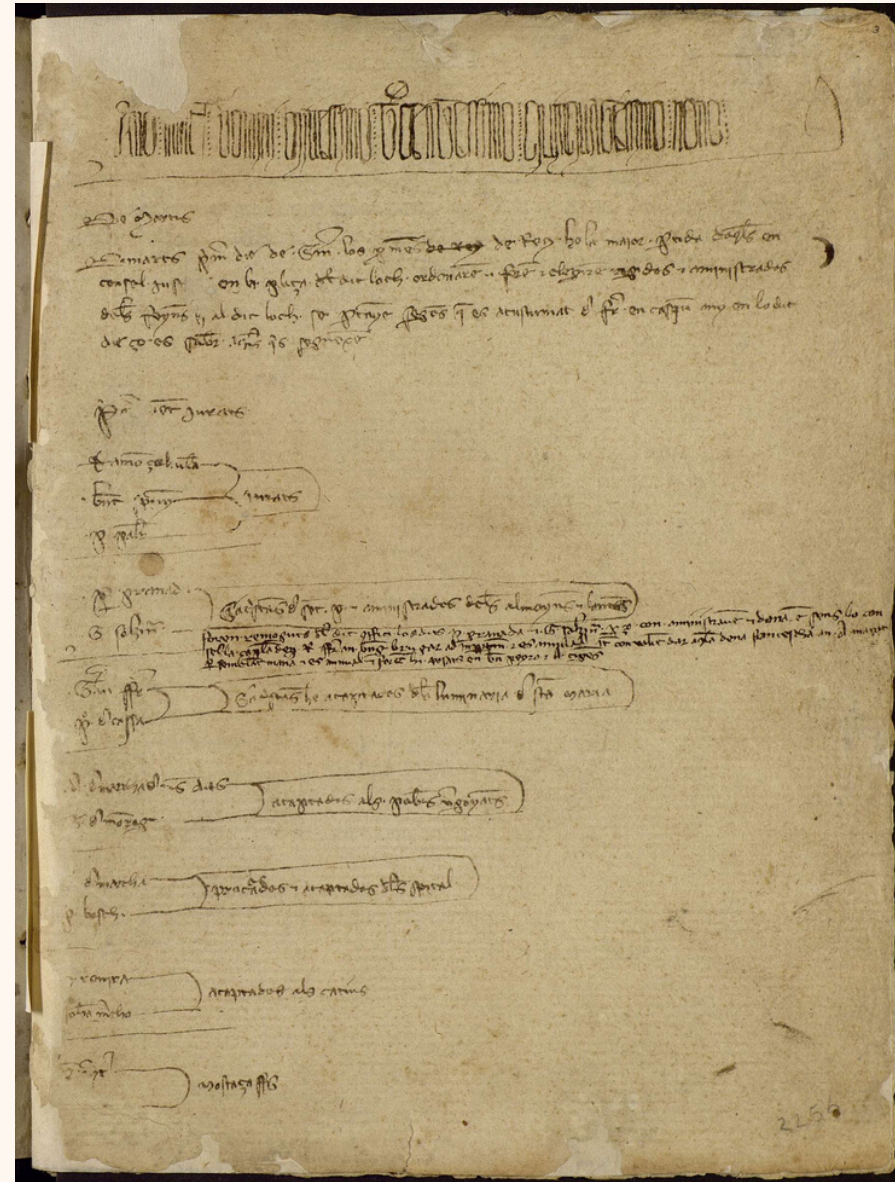
Anteriorment només hi ha documentades algunes roses formant part de la signatura notarial d'alguns priors, però a partir d'ara trobarem sempre la rosa com a símbol de Reus.

Es tracta, en aquest cas, d'una rosa de vuit pètals, sense camper i de traçat molt simple.

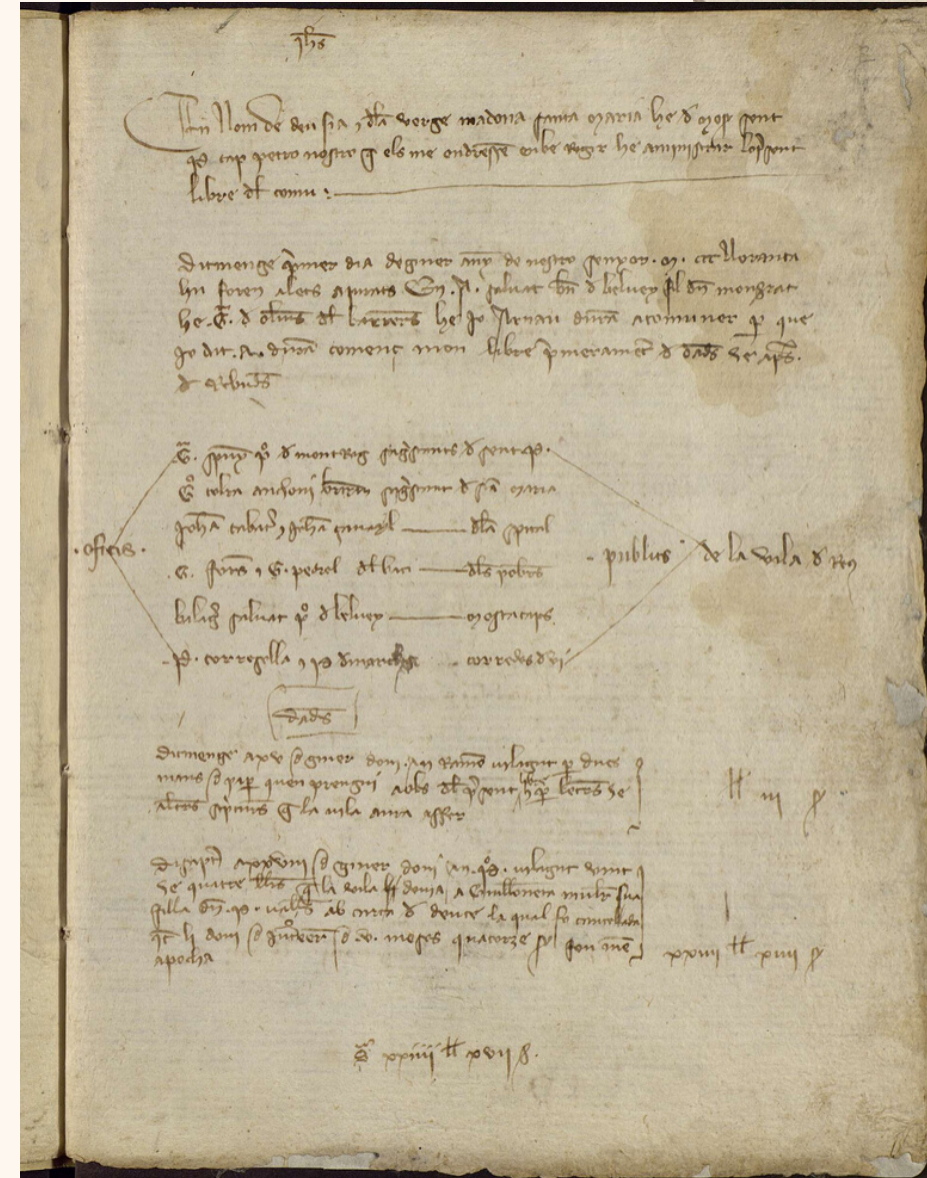

Els llibres del Comú. L'estructura

La primera pàgina del text, en ambdós casos, recull **l'elecció dels jurats d'aquell any** i dels **diferents oficis de la vila**, amb els següents encapçalaments i nomenament dels jurats.

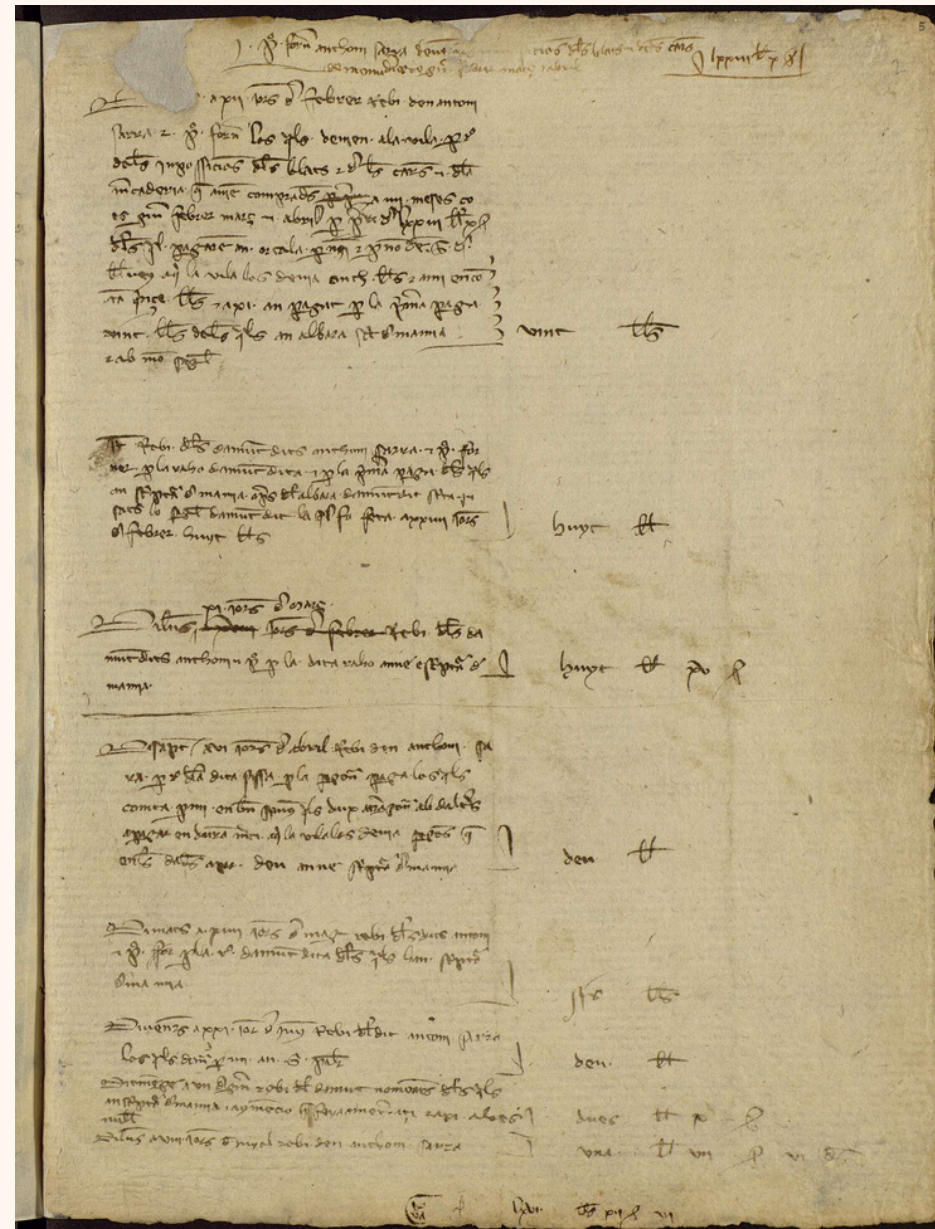
Llibre del Comú de 1359

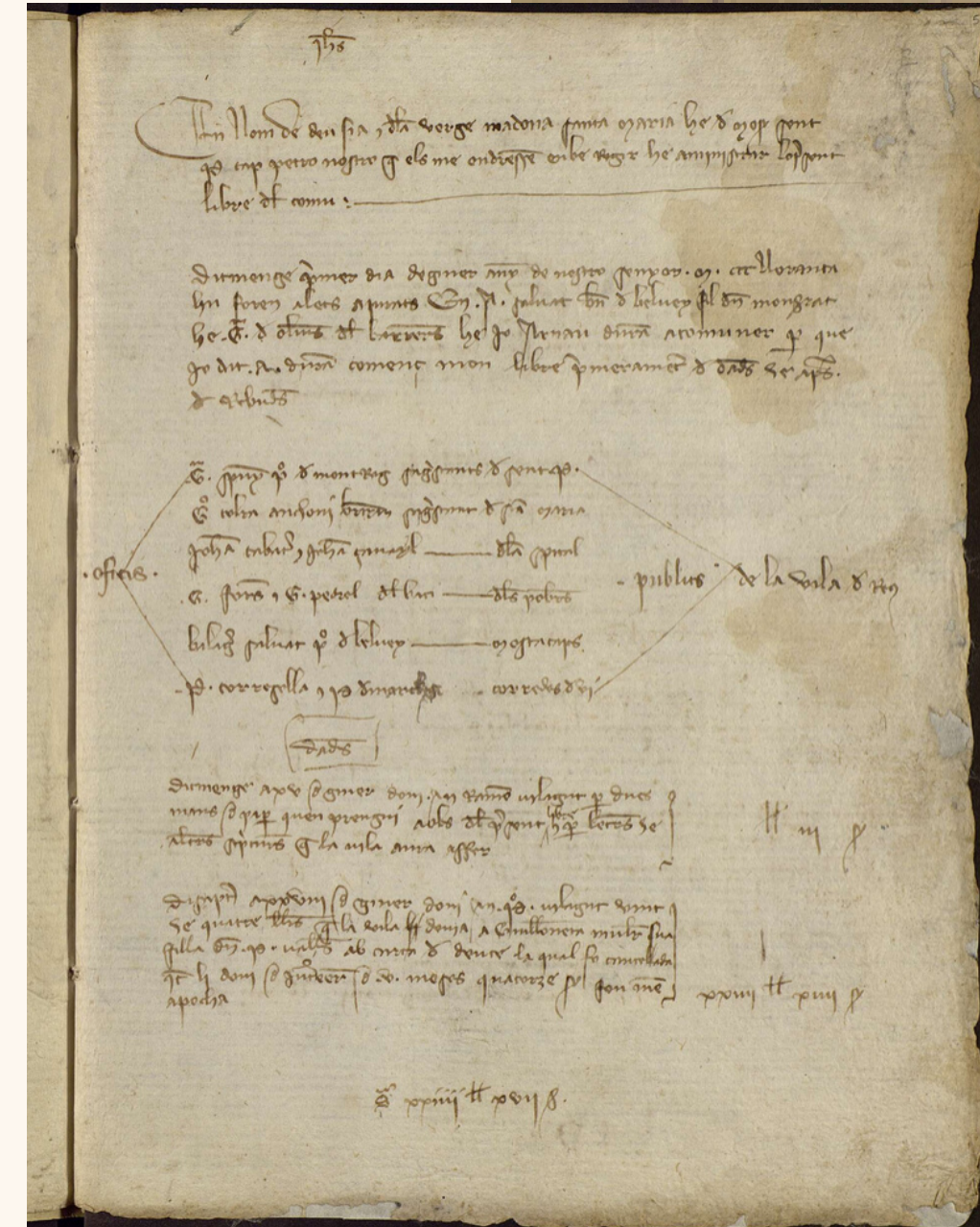
Llibre del Comú de 1391

Els llibres del Comú. L'estructura

Com és habitual en tot llibre de comptabilitat, les entrades estan repartides en dues parts, en **rebudes** i **despeses**.

Llibre de 1359, iniciat amb les despeses

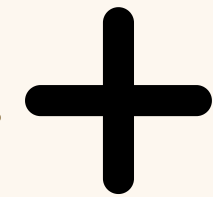
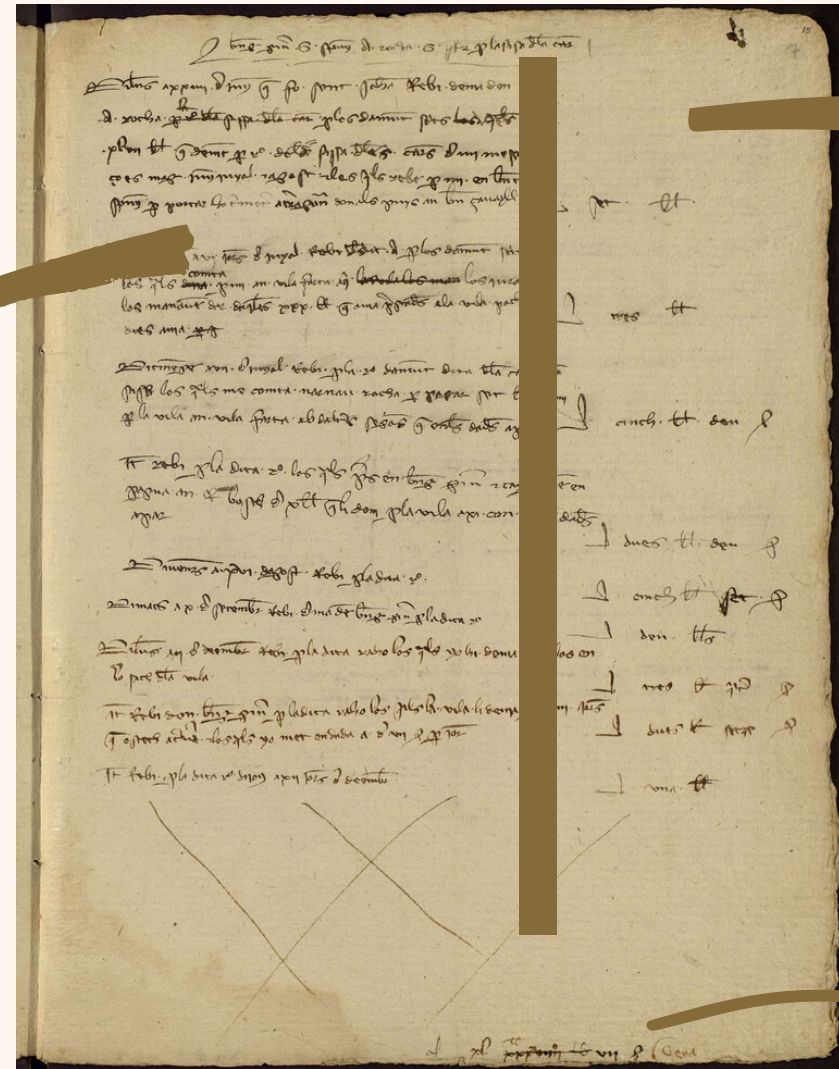

Llibre de 1391, iniciat amb les rebudes

Els llibres del Comú. L'estructura

En ambdós llibres l'estructura és la mateixa:

Es descriu el concepte de la despesa/ingrès

Es concreta l'import de cada operació, expressat el **lliures, sous i diners**

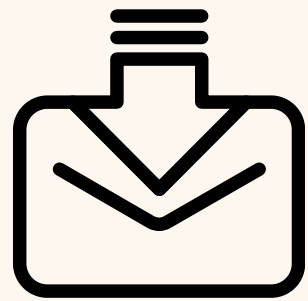
Suma parcial que servia després per fer el balanç final

Els llibres del Comú

Quins eren els conceptes més freqüents:

Entrades: IMPOSTOS I TAXES SOBRE...

Vi

Oli

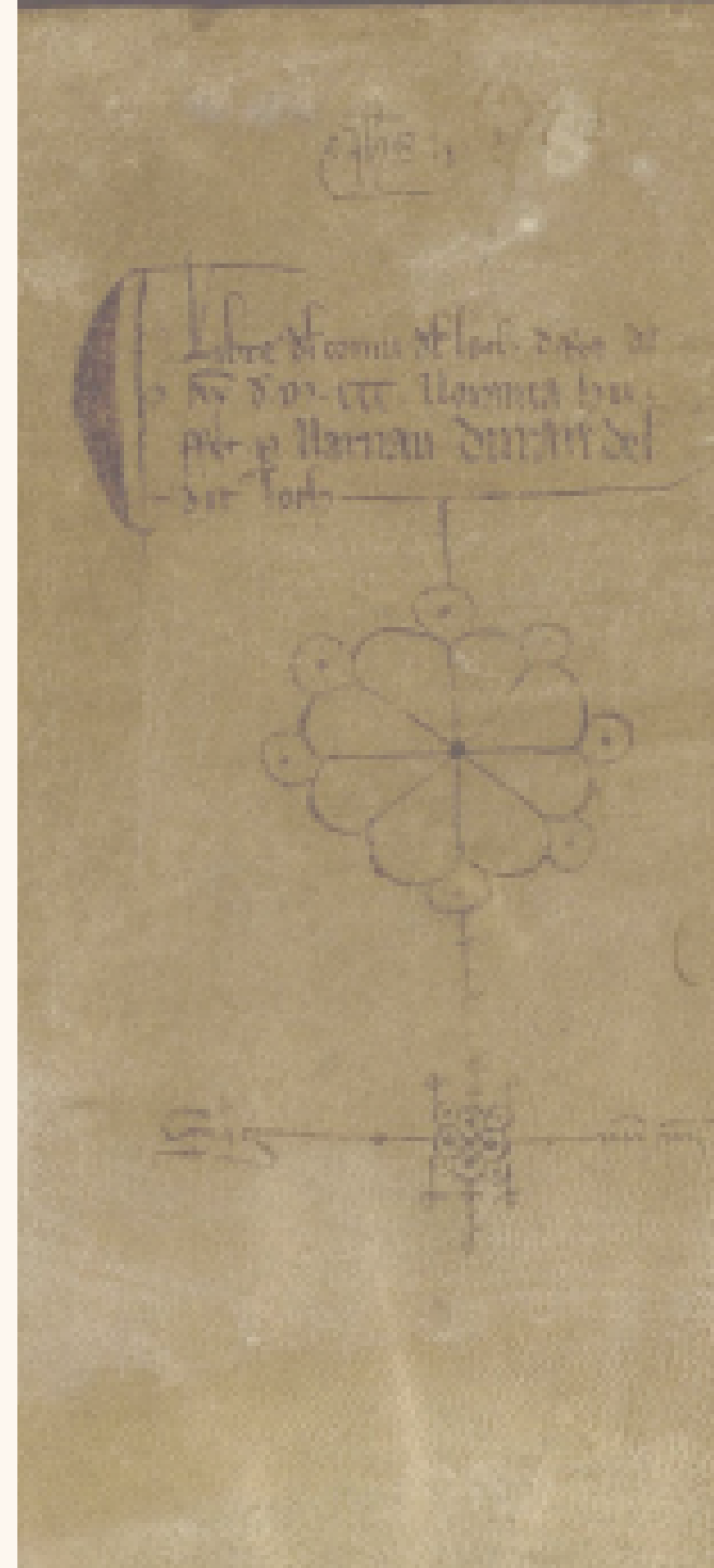

Blat

A més també sobre,
els préstecs, els
censals,
el fogatge, ...

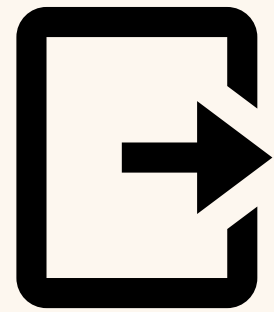
Carn

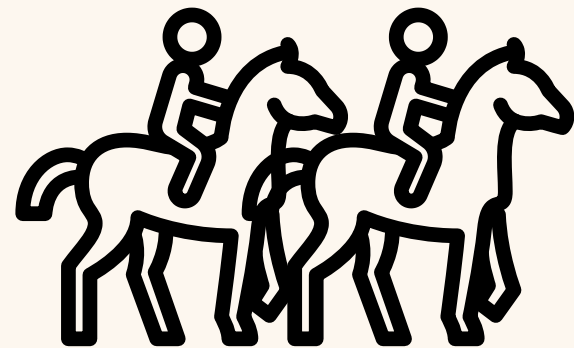
Els llibres del Comú

Quins eren els conceptes més freqüents:

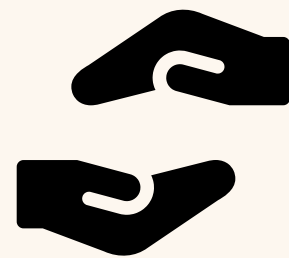
Sortides: PAGAMENTS PER RAONS DIVERSES...

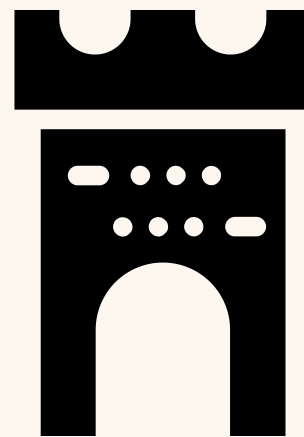
Anades a Tarragona per la gestió de la senyoria...

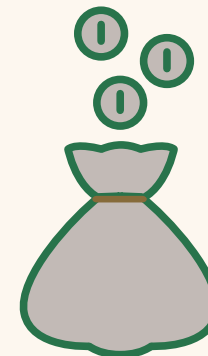
Causas Pies

Manteniment de la defensa

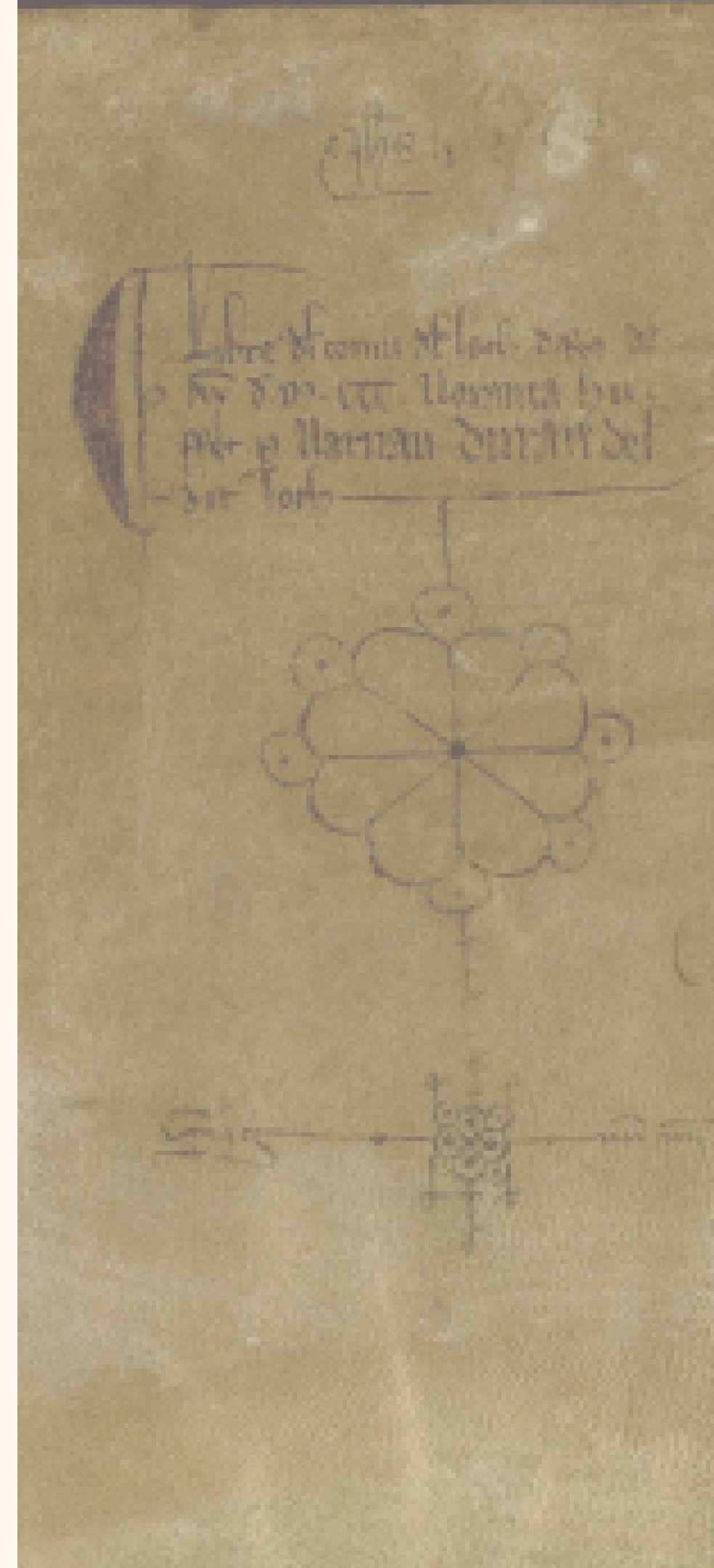
Retorn de préstecs..

Obres públiques

Comuna del Camp

Els llibres del Comú

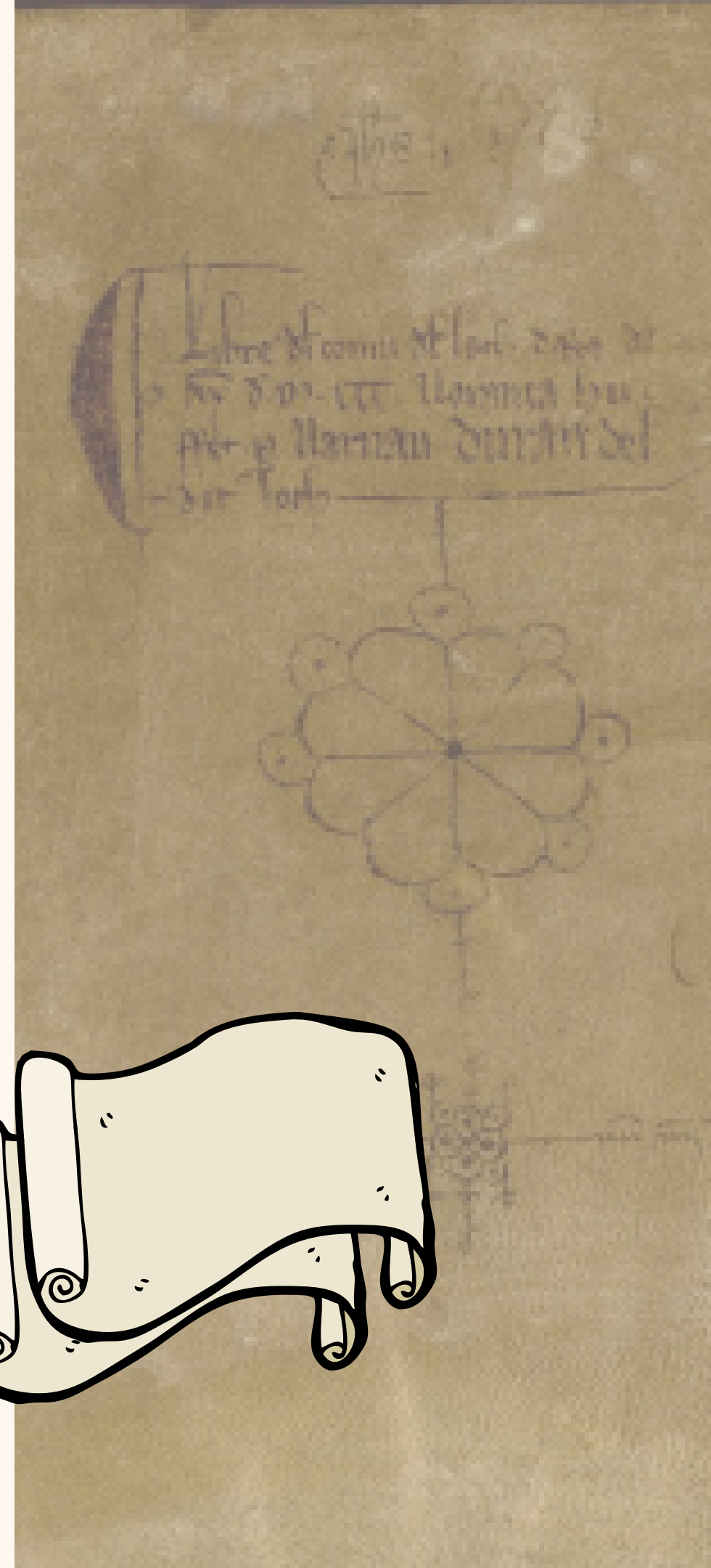
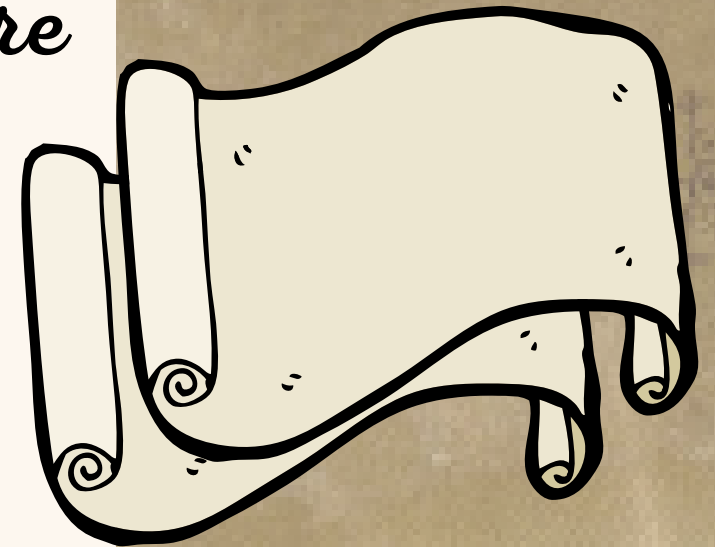
En ambdós llibres, la primera despesa de l'any... era per la **compra del paper** per fer el llibre del Comú.

• El de 1359

Primerament costa miga mà de paper ops d'aquest libre, .X. diners; Item lo pergami de la cuberta, .V. diners.

• El de 1391

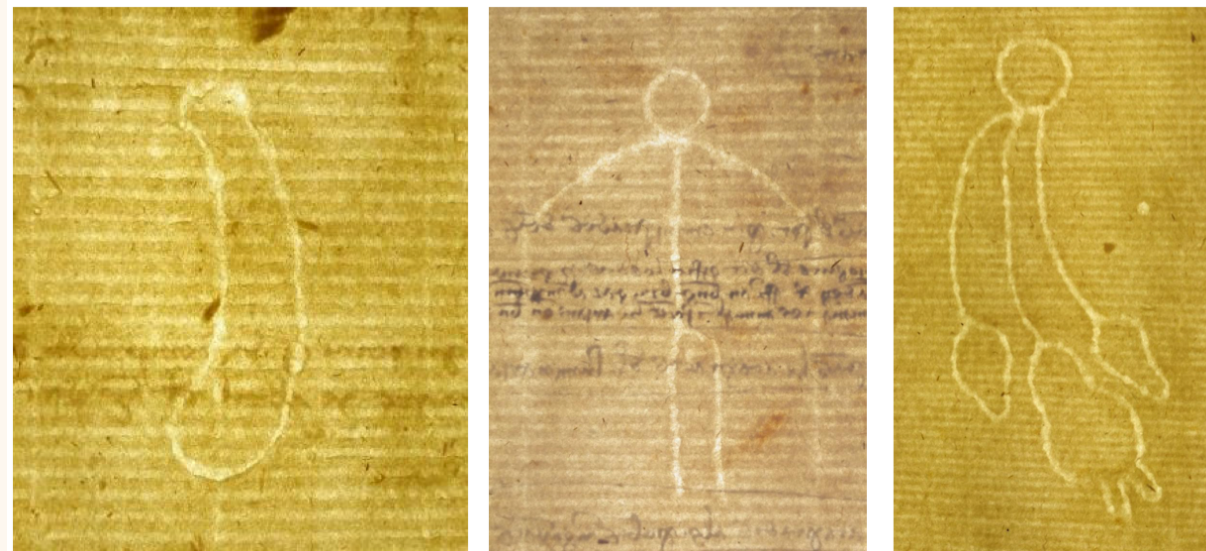
Dicmenge a .XV. de giner doni an Ramon Vilagut per dues mans de paper que'n prenguí a obs del present libre e per letres he altres scriptures que la vila aurà a fer, .III. sous.

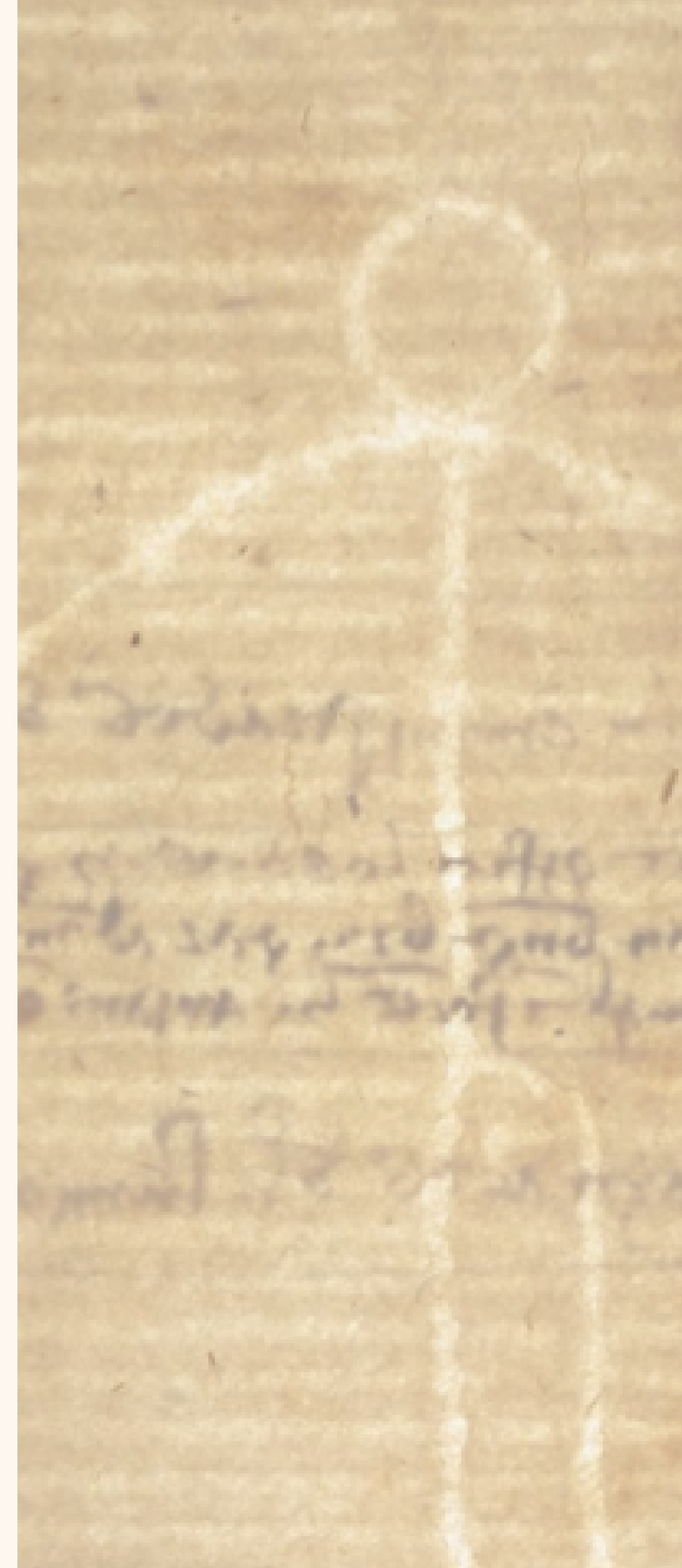
La restauració dels llibres

La restauració es va dur a terme al taller de paper, obra gràfica i fotografia del Centre de Restauració i Béns Mobles de Catalunya.

Els Llibres del Comú de Reus, de 1359 i 1391, presenten cobertes de pergamí i bifolis de paper artesanal verjurat on podem apreciar algunes filigranes o marques d'aigua.

Filigranes

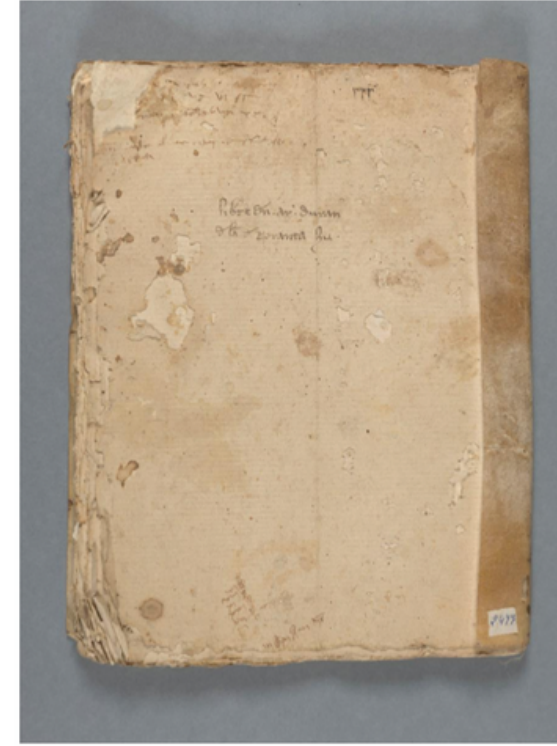
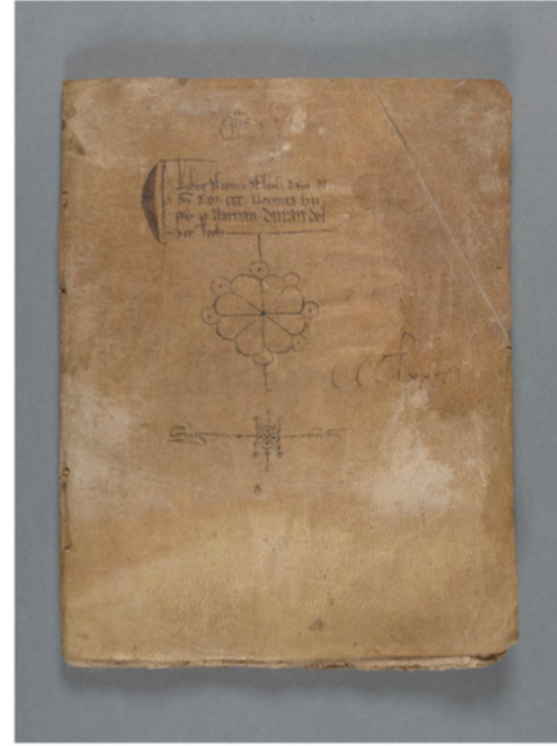

La restauració dels llibres

Abans de la intervenció, els llibres presentaven brutícia generalitzada i taques acumulades al llarg dels anys. També s'hi podien apreciar estrips i pèrdues de suport que feien perillar l'estabilitat física dels dos llibres.

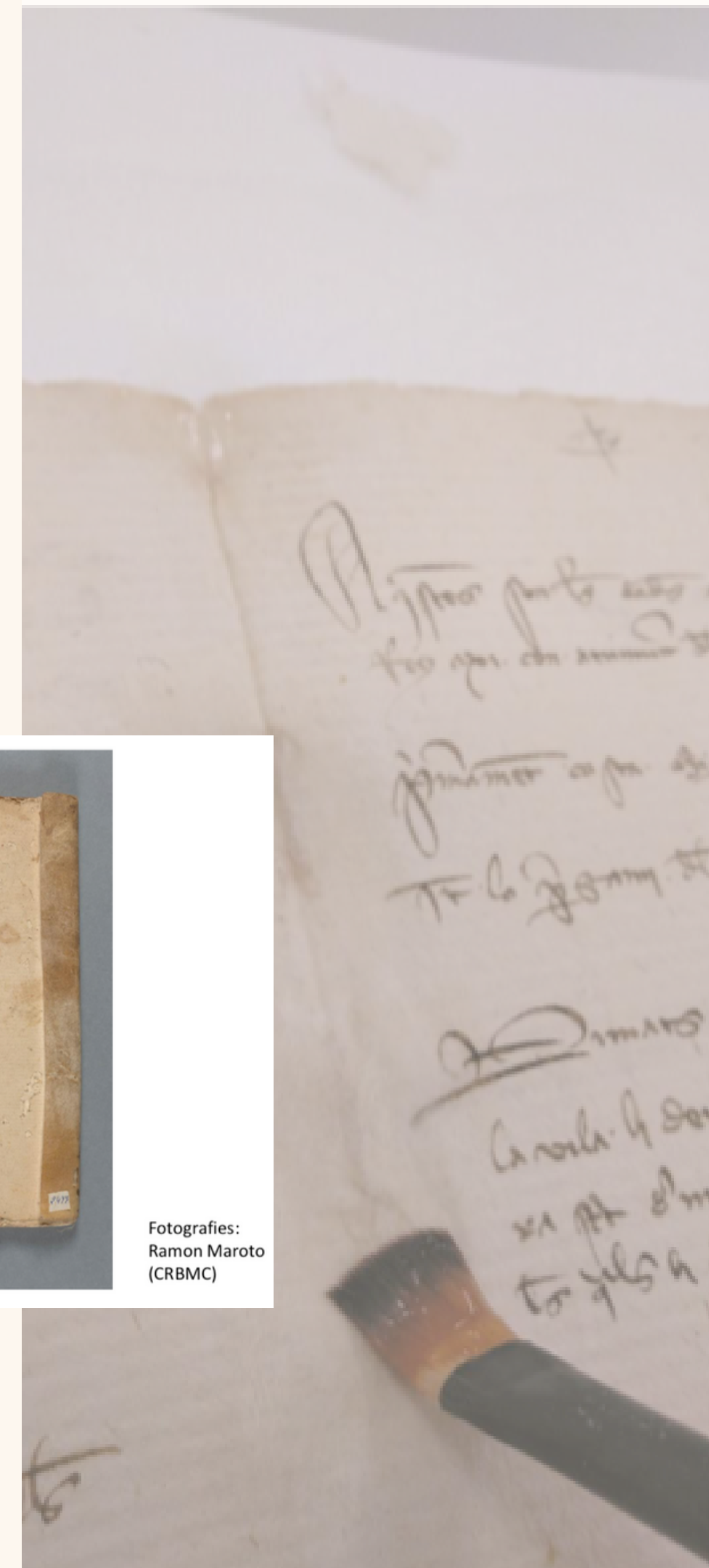

Fotografies:
Ramon Maroto
(CRBMC)

Fotografies:
Ramon Maroto
(CRBMC)

DOCUMENTS SINGULARS DE L'ARXIU. ELS LLIBRES DEL COMÚ

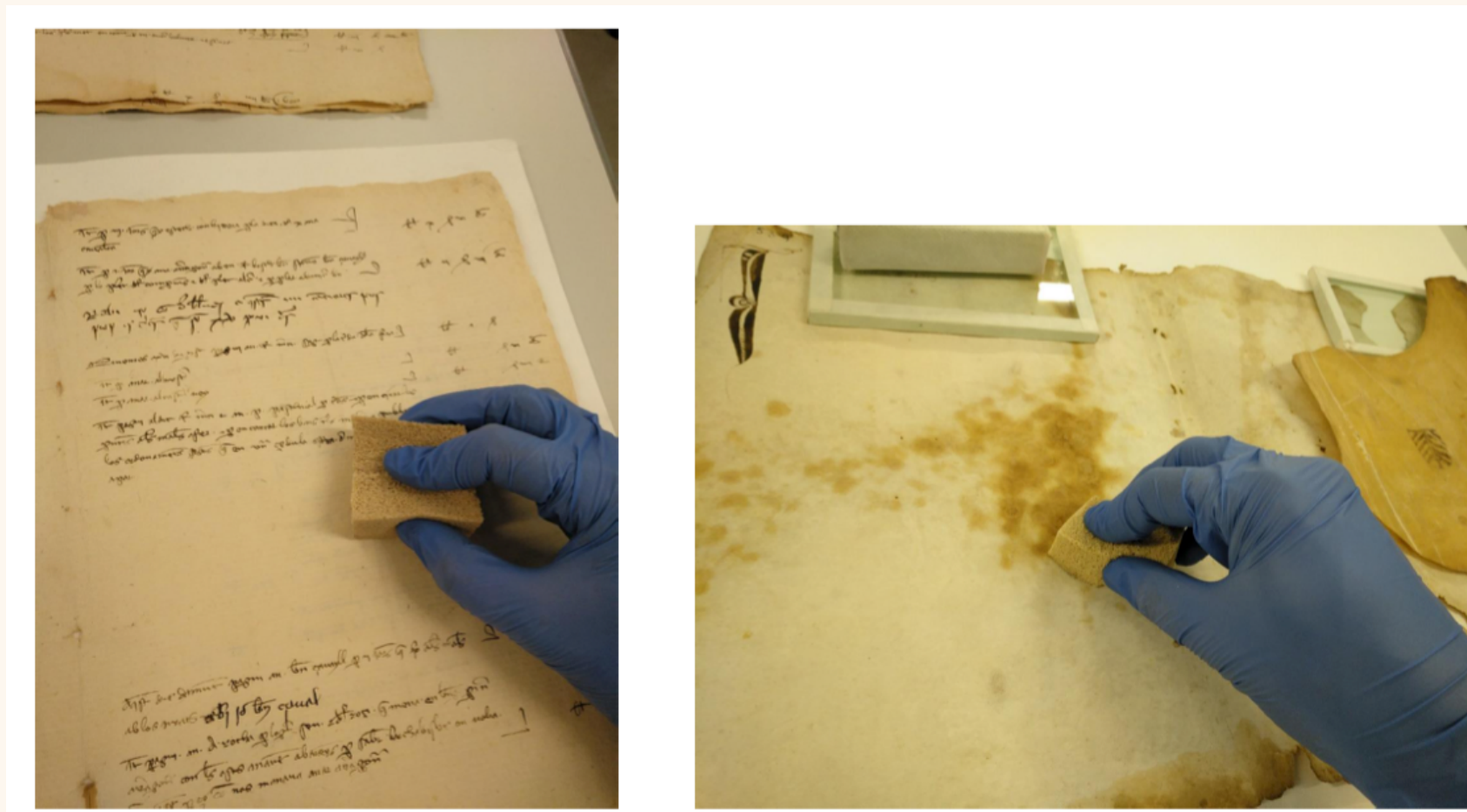
La restauració dels llibres

El procés es va començar fent una aspiració, amb un aspirador específic per material d'arxiu.

La restauració dels llibres

El pròxim pas va ser la neteja puntual amb gomes i esponges de diferents duresa.

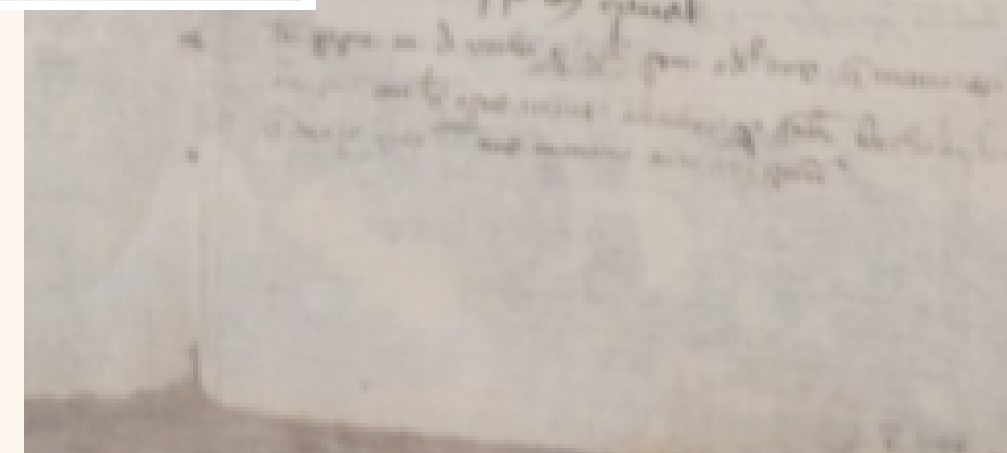
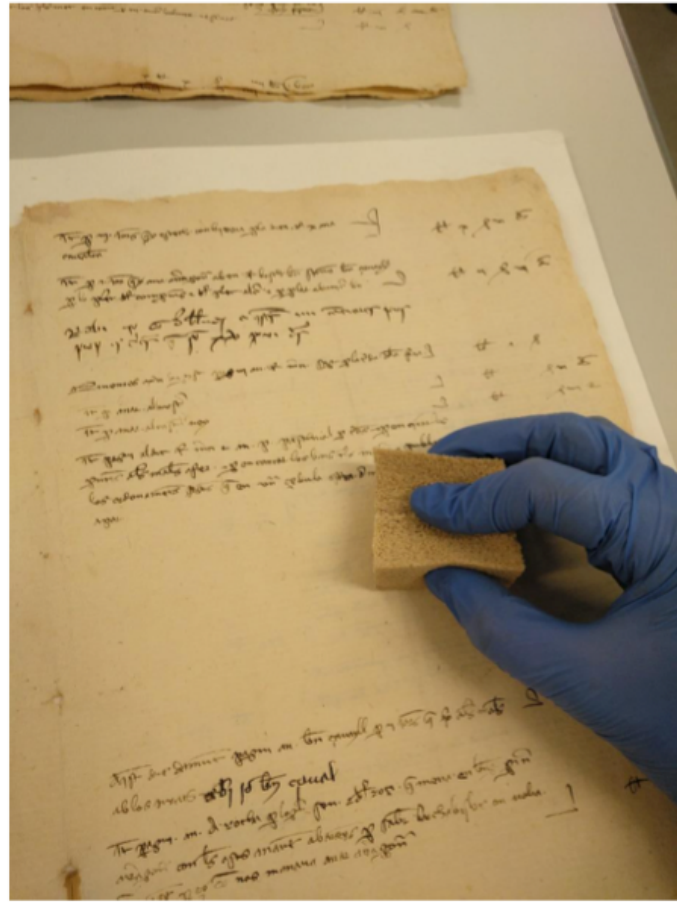

DOCUMENTS SINGULARS DE L'ARXIU. ELS LLIBRES DEL COMÚ

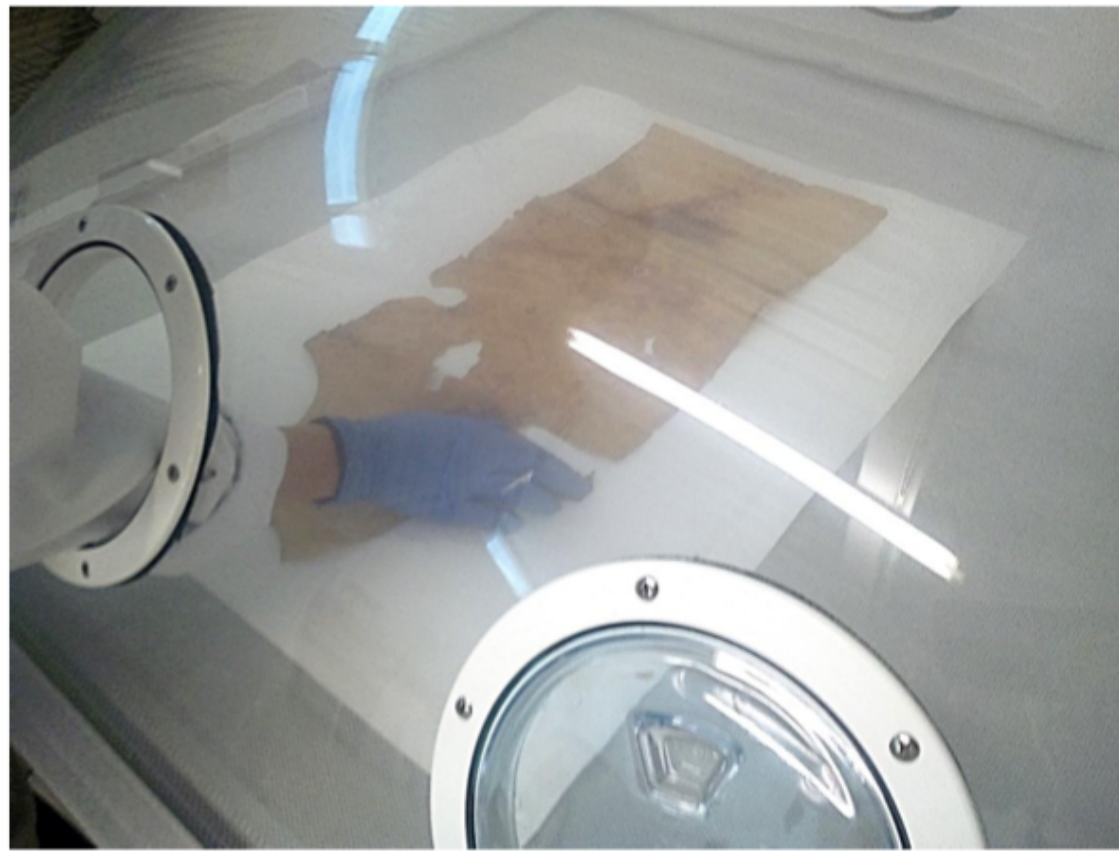
La restauració dels llibres

A continuació es va dur a terme una neteja humida dels bifolis de paper i posteriorment es van *reaprestar* amb cola de cel·lulosa.

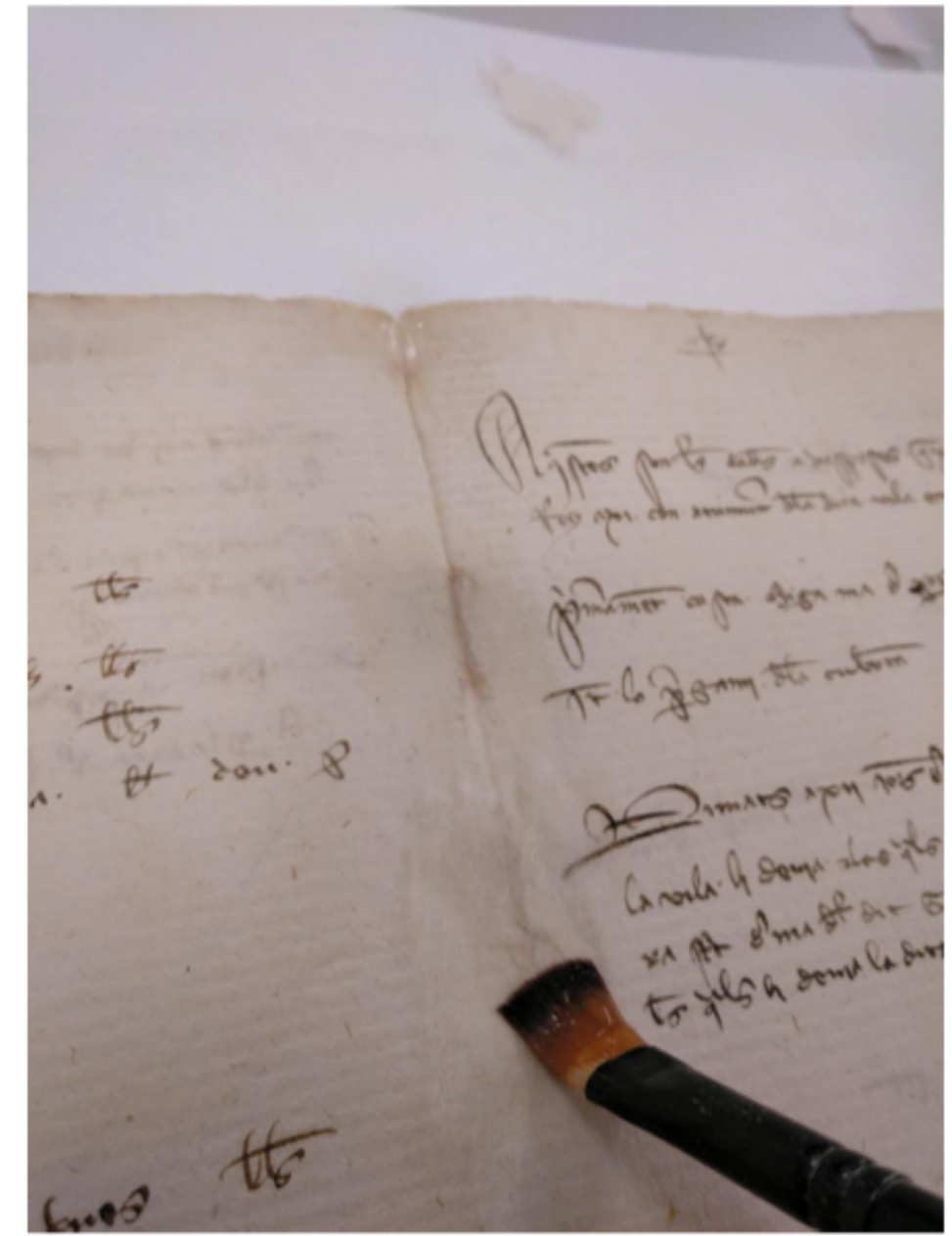
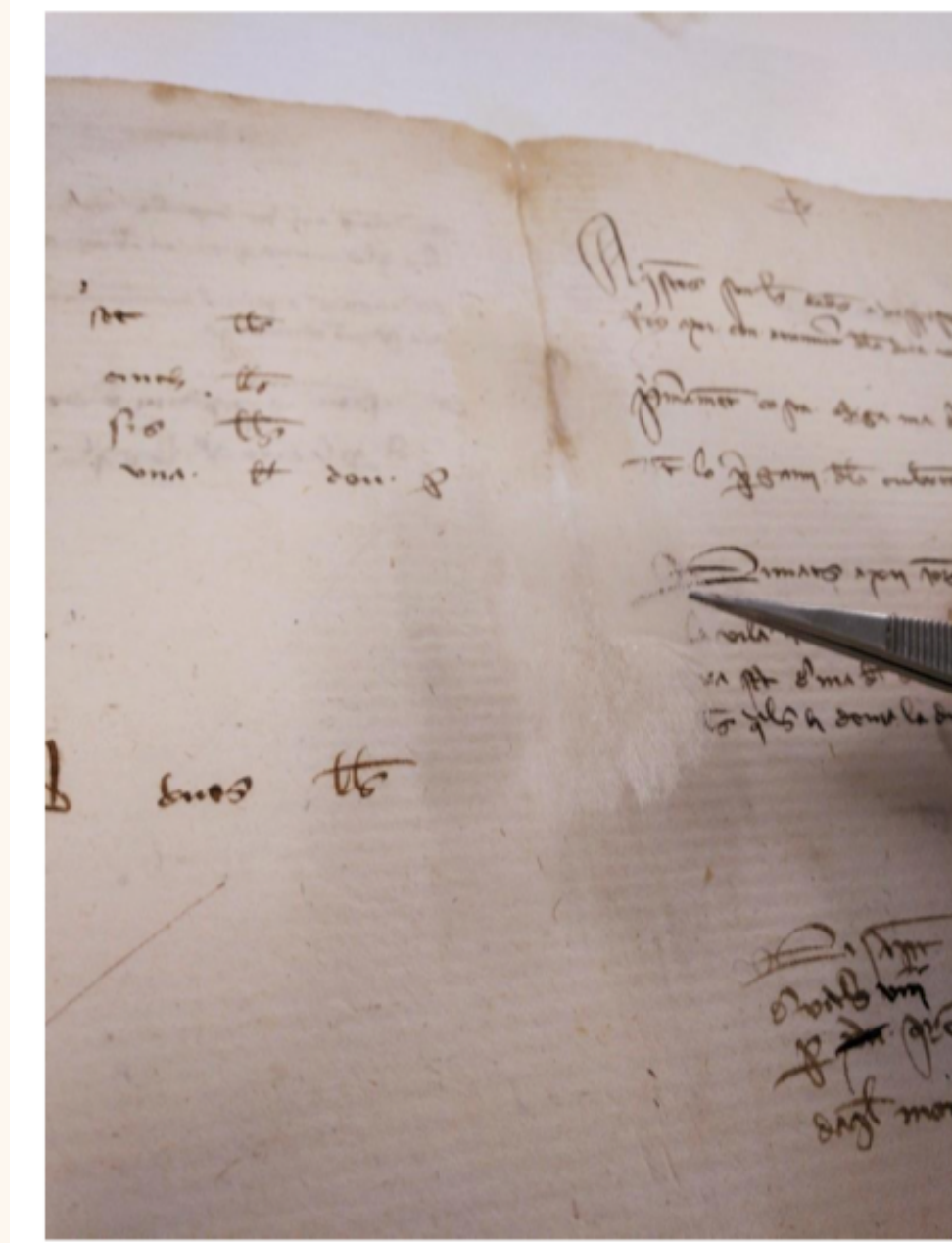
La restauració dels llibres

Paral·lelament es va dur a terme una **estabilització higroscòpia** a les cobertes de pergamí amb la finalitat de retornar-los-hi certa flexibilitat i corregir les deformacions que tenia.

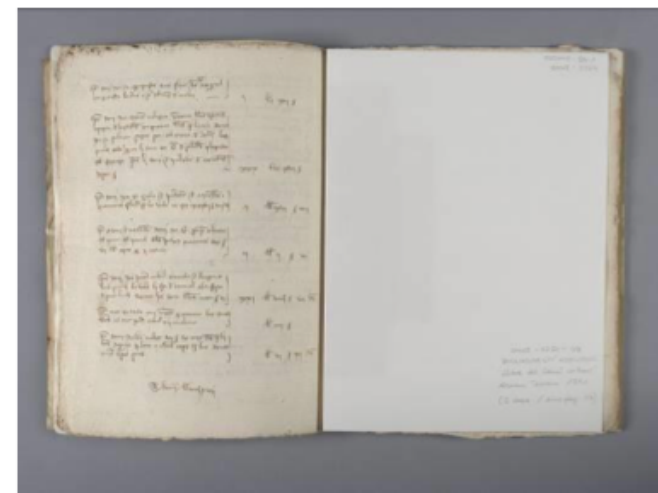
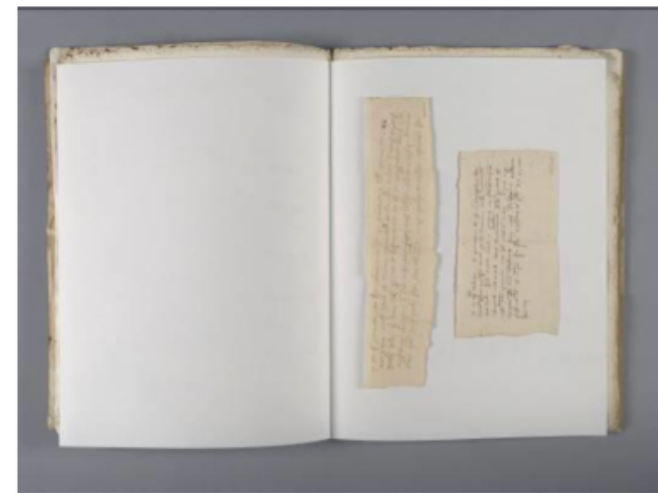
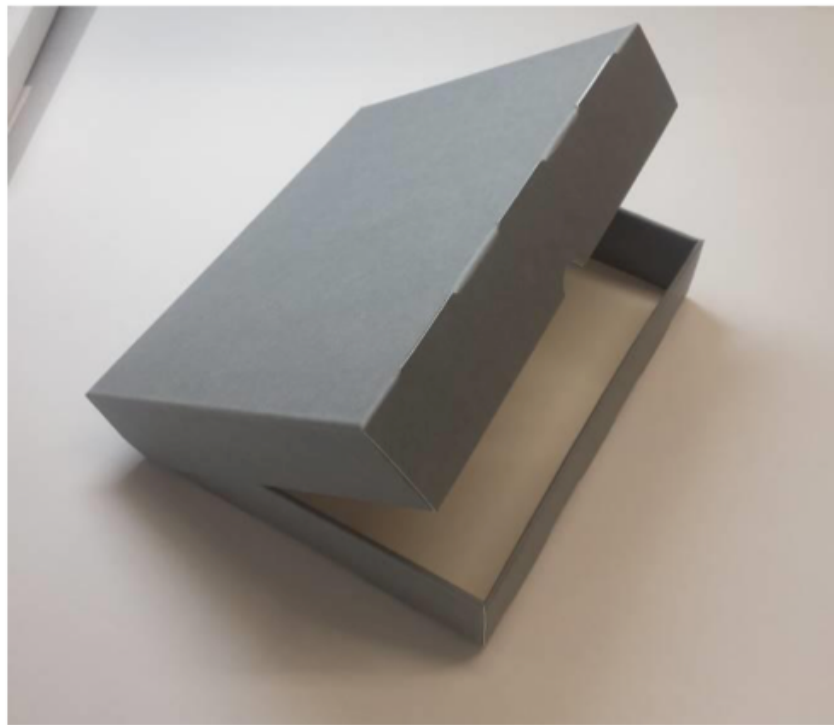
La restauració dels llibres

Finalment es va procedir a consolidar i reintegrar els estrips i les pèrdues, amb paper japonès.

La restauració dels llibres

Acabat el procés de restauració, els llibres es van col·locar en una capsa de cartró lliure d'àcids i es va fer el retorn a l'Arxiu.

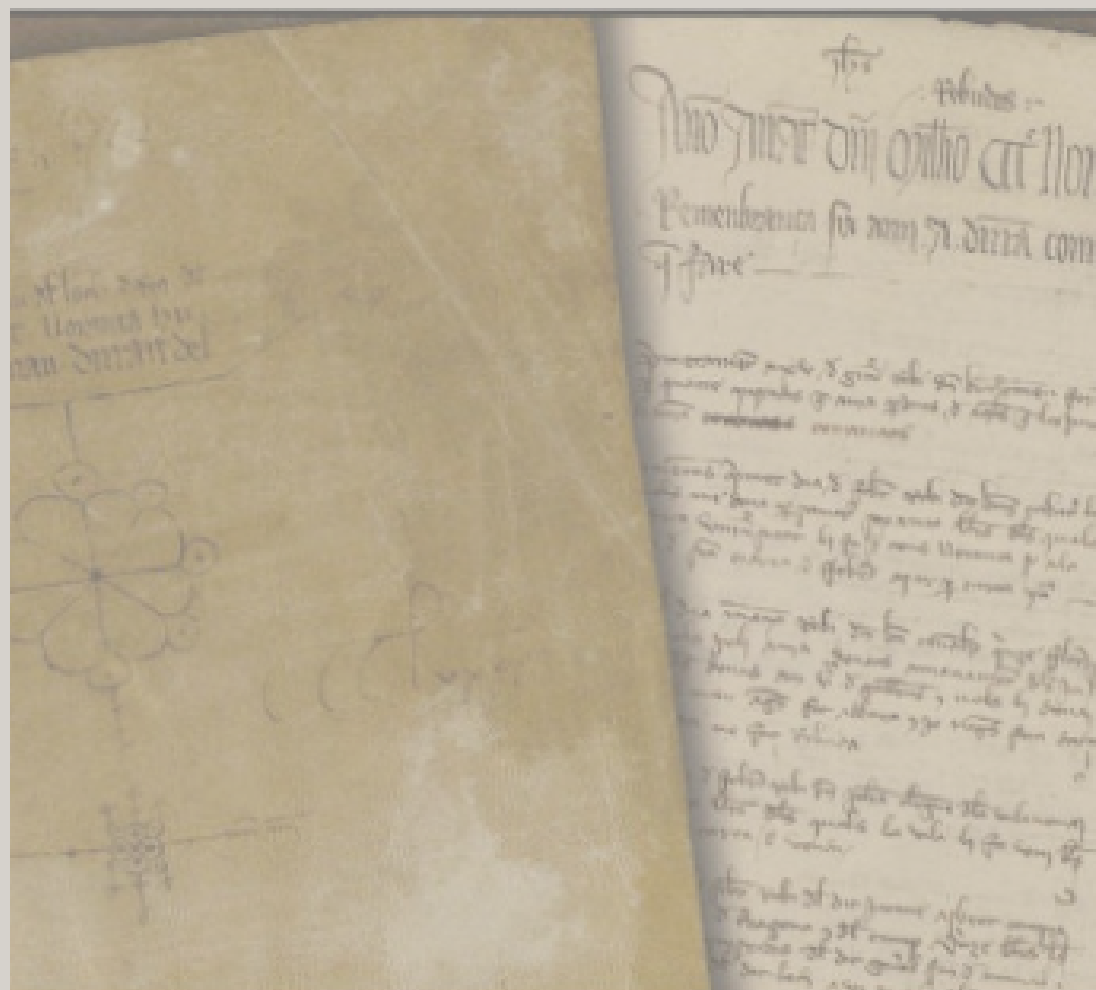

DOCUMENTS SINGULARS DE L'ARXIU. ELS LLIBRES DEL COMÚ

La digitalització dels llibres

Una vegada feta la restauració dels dos llibres es va procedir a fer-ne la digitalització per tal de preservar el document físic i facilitar-ne l'accés en versió digital.

Text: Ezequiel Gort i Anna Ferran

Veus: Anna Ferran i Elisenda Cristià

Edició: Elisenda Cristià

Fotografies: Anna Ferran, Elisenda Cristià i Ramon Maroto

Producció: Arxiu Municipal de Reus

Agraïments: Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya

Música: <https://www.bensound.com/>

Maig 2020

Podeu consultar el document digitalitzat:

<https://www.reus.cat/serveis/documents-digitalitzats>

Per saber-ne més:

https://www.reus.cat/sites/reus/files/arxius/els_llibres_del_comu.pdf

https://www.reus.cat/sites/reus/files/arxius/restauracio_dels_llibres_del_comu_de_reus.pdf